



JUSTITSMINISTERIET

Dato: 7. november 2016
Kontor: Task force
Sagsbeh: Maria Aviaja Sander Holm
Sagsnr.: 2016-0035-0378
Dok.: 2138200

UDKAST TIL TALE

**Til brug for besvarelsen af samrådsspørgsmål D fra Folke-
tingets Udlændinge-, Integrations- og Boligudvalg**

Samrådsspørgsmål D

*”Hvad er regeringens syn på følgende konventioner: Den Euro-
pæiske menneskerettighedskonvention, Flygtningekonventionen
og Konventionen til begrænsning af statsløshed? Samråds-
spørgsmålet har tidligere været stillet i folketingsåret 2015-16,
jf. UUI alm. del - samrådssp. AN.”*

[Indledning]

1. Tak for invitationen til at komme her i dag og tale om regeringens syn på internationale konventioner.

Som udenrigsministeren har været inde på, har Danmark en interesse i en stærk international retsorden, herunder respekt for menneskeret-
tighederne.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Når det er sagt, så er konventioner ikke uforanderlige. De er udtryk for politiske forhandlinger og kompromiser. Og af gode grunde afspejler konventionerne den tid og kontekst, hvori de er blevet til.

Derfor er det også vigtigt, at vi ikke er berøringsangste, men tværtimod villige til at diskutere og udfordre konventionerne, når der er et behov herfor.

[Den demokratiske udfordring]

2. Som folkevalgte politikere er vi forpligtede til at standse op og reflektere over den indflydelse, som internationale konventionsforpligtelser efterhånden har fået på folkestyret.

For nogle konventioner – ikke mindst på menneskerettighedsområdet – udgør i stigende grad en demokratisk udfordring - og det er vi nødt til at diskutere og forholde os aktivt til.

Direktøren for Institut for Menneskerettigheder, Jonas Christoffersen, har faktisk skrevet en bog om netop denne problemstilling. Den hedder ”Menneskeret – en demokratisk udfordring”, [og den vil jeg gerne anbefale, for det er interessant læsning].

[Hvad er problemet?]

3. Hvorfor er det så, at konventionerne i stigende grad udfordrer vores folkestyre?

Det skyldes ikke mindst, at vi har en række internationale institutioner – som f.eks. Menneskerettighedsdomstolen og FN-komitéerne – som udfylder konventionernes indhold og ind imellem udvikler nye forpligtelser og rettigheder.

Det indebærer – alt andet lige – at vi som folkevalgte politikere i Danmark mister råderum.

For det betyder, at politikere i dag – på væsentlige områder – er bundet til at respektere konventionerne i stedet for at træffe frie beslutninger om, hvilken retsstilling vi ønsker i Danmark.

Og det skaber et demokratisk problem.

[EMRK]

4. Problemstillingen er særligt aktuel i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, som jeg vil koncentrere mig om i dag.

Menneskerettighedskonventionen udgør en hjørnesteen i Danmarks internationale forpligtelser på det menneskeretlige område.

Før Menneskerettighedskonventionen blev til, var efterlevelsen af menneskerettighederne alene staternes ansvar. 2. Verdenskrig – med alle sine grusomheder – beviste, at der var behov for, at Europa tog et fælles ansvar for at sikre de grundlæggende rettigheder, som udgør byggesteene i et frit og et demokratisk samfund.

Siden 1953 – hvor konventionen trådte i kraft – er der dog sket en betydelig udvikling af konventionen.

Det skyldes ikke mindst, at Menneskerettighedsdomstolen med årene har behandlet et støt stigende antal sager – og derigennem løbende har udfyldt og udvidet konventionens indhold.

I nogle tilfælde har det været velbegrunderet. Samfundsudviklingen har skabt nye situationer og udfordringer, som Menneskerettighedsdomstolen har været nødt til at forholde sig til. I andre tilfælde har Menneskerettighedsdomstolen selv fundet det berettiget at gå videre i sin fortolkning af menneskerettighederne.

En sådan dynamisk fortolkning er i et vist omfang nødvendig og uundgåelig for at sikre, at de rettigheder, som konventionen beskytter, bevarer deres aktualitet.

For eksempel har vi i Europa i dag et andet syn på homoseksuelle end vi havde for 65 år siden. Det skal Menneskerettighedskonventionen selvfølgelig afspejle.

Men på nogle områder, kan man berettiget sætte spørgsmålstegn ved udviklingen i retspraksis.

[Problemet med dynamisk fortolkning]

5. Det er efter min mening ikke en ubetinget positiv udvikling for det demokratiske liv, at flere og flere nationale samfundsforhold kan opfattes som menneskeretlige spørgsmål – og dermed i sidste ende blive afgjort af Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg.

Uden at jeg på nogen måde vil underkende den store og vigtige rolle, som Menneskerettighedsdomstolen har og har haft i Europa, er det ikke til at komme udenom, at Menneskerettighedsdomstolen ikke er en demokratisk valgt forsamling.

Det er Folketinget derimod.

Vælgerne kan ved næste folketingsvalg lade være med at stemme på de politikere, der har været med til at gennemføre en bestemt politik, hvis de ikke kan lide den politik. Den mulighed har vælgerne ikke i forhold til Menneskerettighedsdomstolen.

Derfor er det problematisk, når udviklingen af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention medfører yderligere – og eventuelt uforudsete – begrænsninger af det nationale politiske råderum, fordi det kan inde-

bære en risiko for, at menneskerettighederne mister deres demokratiske opbakning.

Det er for tidligt at sige, hvilke præcise emner, vi vil tage op. For det har vi **ikke** besluttet endnu. Men der er flere områder, hvor man i princippet kan rejse spørgsmål, om den dynamiske fortolkning er gået for langt.

[Tildeling af sociale ydelser]

6. Et eksempel på et område, hvor denne udvikling har været problematiseret, er de sociale ydelser.

Her er Domstolen gået meget langt i forhold til at gøre sociale ydelser til menneskerettigheder.

Tildeling af sociale ydelser er efter min opfattelse ikke et spørgsmål, der egner sig til at blive løst internationalt. Det løses bedst nationalt.

Tildeling af sociale ydelser er efter min opfattelse heller ikke en del af kernen i den nødvendige menneskeretlige beskyttelse.

[Udvisning af kriminelle udlændinge]

7. Et andet område er udvisning af kriminelle udlændinge.

Menneskerettighedsdomstolens praksis vedrørende artikel 8 om retten til privatliv og familieliv har i dag stor betydning for Danmarks muligheder for at udvise kriminelle udlændinge.

Der har de senere år været flere eksempler på straffesager, hvor det ikke har været muligt for de danske domstole at udvise endog meget kriminelle udlændinge. Jeg tror, at vi er mange, der har svært ved at se, at disse domme er et udtryk for en rimelig balance mellem vores samfunds

behov for at beskytte sig mod kriminelle udlændinge og hensynet til den kriminelles familie- og privatliv.

Efter regeringens opfattelse skal kriminelle udlændinge som det helt klare udgangspunkt ikke være i Danmark.

[Bagatelsager]

8. Jeg synes også, at man berettiget kan stille spørgsmål til, om Menneskerettighedsdomstolen går for langt ned i småsager.

Professor, Mads Bryde Andersen kritiserede allerede i 2005 Menneskerettighedsdomstolen for at devaluere menneskerettighederne ved at gøre for mange uvæsentlige spørgsmål til internationale menneskerettigheds-spørgsmål. Kritikken blev dengang bl.a. støttet af professor i strafferet Gorm Toftegaard Nielsen.

Og jeg synes fortsat det er et berettiget spørgsmål at stille, om Menneskerettighedsdomstolen går for langt, når den behandler sager om f.eks. parkeringsbøder og retsafgifter.

Menneskerettighedsdomstolen skal i mine øjne ikke fungere som en småsagsdomstol. Den skal behandle væsentlige menneskeretlige spørgsmål.

Hvis Menneskerettighedsdomstolen gør for mange uvæsentlige spørgsmål til internationale menneskeretlige anliggender, risikerer vi, at menneskerettighederne devalueres.

[Formandskabet for Europarådet]

9. Regeringen vil sikre, at der er den rette balance mellem beskyttelsen af menneskerettighederne og vores mulighed for at bestemme, hvordan vi vil indrette vores samfund.

Derfor vil vi nu sætte det på den internationale dagsorden. For vi er overbeviste om, at andre lande ser samme udfordringer. Og vi er ikke mindst overbevist om, at det vil være både godt og nødvendigt for Europa, at vi forholder os mere aktivt til dette spørgsmål.

Derfor har regeringen konkret bestemt, at det kommende danske formandskab for Europarådet fra november 2017 til maj 2018 skal have fokus på netop dette spørgsmål.

Regeringen har allerede nedsat en task force under Justitsministeriet – og med deltagelse af Udenrigsministeriet – som nu går i gang med at forberede dette arbejde.

Task forcen får – kort sagt – til opgave at arbejde for, at der kan opnås enighed blandt Europarådets medlemslande om at få udstukket en ny kurs.

Det er et ambitiøst projekt. Og det er også et vanskeligt projekt. Det er bestemt ikke en nem sag at få 47 medlemslande til at blive enige.

Men hvis vi er berøringsangste og ikke prøver, sker der med sikkerhed ingenting.

Derfor tager vi nu arbejdshandskerne på og går i gang. Heldigvis starter vi ikke helt fra bunden. Der er allerede sat en reformdiskussion i gang blandt Europarådets medlemslande. Det kom bl.a. til udtryk ved Brighton-erklæringen fra 2012.

[Afslutning]

10. Det er vigtigt for mig at understrege, at regeringens fokus på konventioner ikke skal ses som et angreb på den internationale retsorden.

Tværtimod. Menneskerettighederne og Menneskerettighedskonventionen er det fundament, vi står på, i Europa og i Danmark. Det er værdier og rettigheder, som vi bygger vores demokratiske samfund på. Og vi skal sikre, at det også er sådan i fremtiden.

I en tid, som den vi oplever lige nu, hvor det stormer over Europa – Ja hele den vestlige verden - er det ikke noget, vi bare kan tage for givet!

Netop derfor er det også vigtigt – for ikke at sige afgørende - at vi sikrer den rette balance mellem beskyttelsen af menneskerettighederne og vores mulighed for som demokratier at bestemme, hvordan vi vil indrette vores samfund.

For kun på den måde sikrer vi den demokratiske forankring af og folkelige opbakning til menneskerettighederne, som i sidste ende er en nødvendig forudsætning for deres beståen.

Tak for ordet.